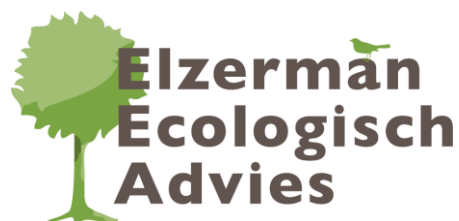

Flora en fauna quickscan NAM-terrein Rijnsingel te Ridderkerk

Rapportnr.
Auteur
Opdrachtgever
Datum uitgave

2013-N11
Sander D. Elzerman
Gemeente Ridderkerk
4 december 2013

Flora en fauna quickscan NAM-terrein Rijnsingel te Ridderkerk

Aanleiding

De gemeente Ridderkerk is van plan de Rijnsingel en omgeving aan te passen ten behoeve van de doorstroming van het verkeer. Door deze veranderingen zal een deel van het projectgebied een andere bestemming krijgen. In het kader van deze bestemmingsplanwijziging is een deelgebied van het project onderzocht op de beschermde flora en fauna. Uit de quickscan moet blijken of vervolgonderzoek nodig is. Dit kan mogelijk leiden tot de aanvraag van een ontheffing op de Flora- en faunawet.

Het deel van het projectgebied waar de flora en fauna quickscan is ligt bij de kruising van de Rijnsingel en de Kievitsweg (Figuur 1). In het noordelijke deel van het onderzoeksgebied ligt een voormalig NAM-terrein dat een nieuwe bestemming zal krijgen. De Kievitsweg zal noordelijker op de Rijnsingel gaan aantakken. Dit nieuwe wegdeel zal over het NAM-terrein worden aangelegd.

Figuur 1. Het onderzoeksgebied bij de Rijnsingel is aangegeven met een rood kader.

Methodiek

Voor de flora en fauna quickscan is het projectgebied tweemaal bezocht. Aanvullend zijn openbare bronnen geraadpleegd voor gegevens over het voorkomen van beschermde natuurwaarden in de omgeving.

Het eerste veldbezoek aan het onderzoeksterrein is gebracht op 21 augustus 2013. Om een betere indruk te krijgen van het gebiedsgebruik door vleermuizen is op 26 augustus nog een avondbezoek uitgevoerd. Het gebied is doorkuist met een batdetector (Petterson D240x) om de functionaliteit van

het gebied voor vleermuizen te onderzoeken. Daarbij is op enkele strategische plekken gepost om te bepalen of de bomenrijen gebruikt worden als vaste vliegroutes. De weersomstandigheden waren tijdens beide inventarisaties voldoende geschikt om data te verzamelen (Tabel 1).

Tabel 1. Weersgegevens tijdens de twee veldbezoeken aan het projectgebied bij de Rijnsingel.

Datum	Bewolkingsgraad	Temperatuur	Windkracht	Windrichting
21-08-2013	6/8 (sluier)	23 °C	1 Bft.	Z
26-08-2013	2/8	20 °C	0-1 Bft.	NO

Bij het verkennend onderzoek is gelet op de (potentiële) aanwezigheid van beschermde planten en dieren. De nadruk lag hierbij op soorten waarvoor op basis van art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV, 2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005). Wanneer de werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer de Algemene Zorgplicht in acht wordt genomen. Naast het veldonderzoek zijn enkele verspreidingsatlassen van flora en fauna geraadpleegd voor beschermde soorten in de directe omgeving. Via de Natuurwaardenkaart van de gemeente (Elzerman, 2013) is informatie verkregen over het voorkomen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen in het projectgebied.

Resultaten

Het onderzoeksgebied is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens zijn de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten beschreven. Alle soortgroepen, waarvan bepaalde soorten een zwaarder beschermde status kennen, zijn onderzocht.

Beschrijving onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied bestaat uit een voormalig terrein waar gaswinning plaatsvond en een groenstrook langs de Kievitsweg en Rijnsingel. Het voormalige NAM-terrein is inmiddels al enige jaren buiten gebruik. Hierdoor is het grotendeels begroeid geraakt met ruigtekruiden (Figuur 2). De bodem is bedekt met kiezelstenen, mossen en zand. Na het uit gebruik raken van de gaswinning zijn de opgeschoten struiken gesnoeid, getuige de vele jonge twijgen die in de westelijke helft van het terrein op de grond liggen. In de oostelijke helft zijn nog enkele zandige, open plekken. Het gehele terrein is omringd door een bomenrij van verschillende soorten loofbomen. Het terrein is afgesloten met een hek en ontoegankelijk voor bezoekers.

Figuur 2. Overzicht van het voormalige NAM-terrein dat inmiddels geheel begroeid is.

Figuur 3. De groenstrook ten zuiden van de Kievitsweg bestaat uit bomen en struiken.

Ten zuiden van het NAM-terrein ligt de Kievitsweg. Tussen de Kievitsweg en de Rotterdamseweg ligt een groenstrook met opgaande begroeiing (Figuur 3). Een sloot tussen het NAM-terrein en de Rijnsingel loopt via een duiker in zuidelijke richting onder de Kievits- en Rotterdamseweg door.

Aangetroffen beschermde soorten

Vaatplanten

Het NAM-terrein is in de loop der tijd nagenoeg volledig begroeid geraakt met ruigtekruiden. Op veel plekken hadden jonge elzen *Alnus spec.* zich ontwikkeld. Tijdens het veldonderzoek zijn diverse algemeen voorkomende soorten zijn aangetroffen. Het meest in het oogspringend waren de Heelblaadjes *Pulicaria dysenterica* die in grote getale aanwezig waren. Ook brandnetels *Urtica spec.*, Rode Klaver *Trifolium pratense*, Gewone Smeewortel *Symphytum officinale*, Sint-Janskruid *Hypericum perforatum* en Jakobskruid *Senecio jacobaea* waren veel aanwezig. Op de beschaduwde delen van het terrein groeiden Schijnaardbei *Potentilla indica*, Gewone Brunel *Prunella vulgaris*, Wolfspoot *Lycopus europaeus* en brandnetels. Bij de open plekken waar wat meer zand lag werden Gewoon Robertskruid *Geranium robertianum*, Groot Hoefblad *Petasites hybridus* en diverse grassen aangetroffen.

De bomenrij rondom het terrein bestaat uit diverse loofbomen, waaronder Zwarte Els *Alnus glutinosa*, wilg *Salix spec.*, Zoete Kers *Prunus avium*, Es *Fraxinus excelsior*, Spaanse Aak *Acer campestre*, Zomereik *Quercus robur* en Gewone Vlier *Sambucus nigra*.

Aan de overzijde van de Kievitsweg ligt een groenstrook met sloot. De bladval van de bomen en struiken heeft gezorgd voor een voedselrijke situatie, waarbij brandnetels, Fluitenkruid *Anthriscus sylvestris*, braamstruweel en Klimop *Hedera helix* goed gedijen. Deze planten groeien met name aan de randen van het perceel. Er is weinig ondergroei tussen de bomen. De samenstelling van de bomen bestaat uit enkele Noorse Esdoorns *Acer platanoides*, Zoete Kers, twee Platanen *Platanus hispanica* en enkele Taxussen *Taxus baccata*. De sloot is dichtgegroeid met kroos.

Er zijn geen beschermde soorten planten aangetroffen.

Vogels

Er zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen aangetroffen van vogels die jaarrond beschermd zijn. In twee grote wilgen aan de oostzijde van het NAM-terrein was een nest aanwezig. Waarschijnlijk zijn deze nesten gebouwd door een Ekster *Pica pica* of Zwarte Kraai *Corvus corone*. Ook ten zuiden van de Kievitsweg is een kraaiennest aangetroffen. In een Noorse Esdoorn ten zuiden van de Kievitsweg hing een nestkast voor een Kool- *Parus major* of Pimpelmees *Cyanistes caeruleus*. Het was niet duidelijk of de nestkast recentelijk gebruikt is. Er zijn geen spechtenholen gevonden, maar niet alle bomen waren even goed te onderzoeken. De aanwezigheid van een spechtennest kon ook niet geheel worden uitgesloten.

Tijdens het veldonderzoek waren de Merel *Turdus merula*, Houtduif *Columba palumbus*, Tjiftjaf *Phylloscopus collybita*, Boomkruiper *Certhia brachydactyla* en Koolmees aanwezig in het projectgebied. Deze algemene zangvogels zouden allen tot broeden kunnen komen in de aanwezige begroeiing.

Zoogdieren

Het avondbezoek leverde enige activiteit van vleermuizen op in het projectgebied (Figuur 4). Tijdens de inventarisatie zijn enkele Gewone Dwergvleermuizen *Pipistrellus pipistrellus* en een Ruige Dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii* waargenomen. Het projectgebied is vanaf zonsondergang onderzocht. Een kwartier na zonsondergang verscheen de eerste vleermuis. Deze Gewone Dwergvleermuis kwam tevoorschijn vanuit de flat (Spuistraat) of uit een verder oostelijk gelegen verblijfplaats. Niet veel later passeerde een tweede Gewone Dwergvleermuis langs de flat. De vleermuis vloog door in oostelijke richting. Mogelijk vormde dit een onderdeel van een jachtronde, want later op de avond werden op deze plek tenminste twee foeragerende Gewone Dwergvleermuizen waargenomen.

De overige waarnemingen hebben allen betrekking op jagende vleermuizen. Ze hadden daarbij een sterke voorkeur voor donkere plekken. Ten oosten van het NAM-terrein foerageerden tenminste twee Gewone Dwergvleermuizen tussen op het grasveld verspreid staande bomen. Op deze plek houden de bomen de straatverlichting tegen waardoor een donker hoekje ontstaan is. Van een zelfde situatie was sprake onder enkele Platanen ten noorden van het NAM-terrein en de sloot langs de Rijnsingel. Boven het NAM-terrein zelf werd ook gejaagd op insecten.

Op drie plekken betroffen het Gewone Dwergvleermuis en in één geval een Ruige Dwergvleermuis. De laatstgenoemde soort is waarschijnlijk net gearriveerd vanuit Oost-Europa. De Ruige Dwergvleermuis trekt namelijk in het najaar naar West-Europa om hier te baltzen en de winter door te brengen. Gedurende het voorjaar vliegen ze weer terug naar Oost-Europa (Limpens *et al.*, 1997). In tegenstelling tot de Gewone Dwergvleermuis, die jaarrond in Nederland aanwezig is. Bij geen van de vleermuizen werd baltsgedrag vastgesteld.

Buiten de vleermuizen kan het projectgebied onderdak bieden aan enkele andere soorten, zoals de Egel *Erinaceus europaeus*, Gewone Bosspitsmuis *Sorex araneus* en Konijn *Oryctolagus cuniculus*, die vermeld staan in Tabel 1 van de Flora- en faunawet. Deze soorten zijn vrijgesteld van een ontheffingsplicht. Zwaarder beschermde, landgebonden zoogdieren worden niet verwacht binnen het projectgebied.

Figuur 4. Overzicht van de waargenomen vleermuizen. Elke stip staat voor een waarnemingspunt. De genummerde stippen betreffen de eerste twee waargenomen vleermuizen (zie tekst). Rood = Gewone Dwergvleermuis; geel = Ruige Dwergvleermuis.

Overige soortgroepen

Voor de andere soortgroepen wordt het onderzoeksgebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht voor beschermde soorten.

De bloeiende planten trokken een diversiteit aan insecten, waaronder diverse dagvlinders. Van het Icarusblauwtje *Polyommatus icarus* werd het hoogste aantal geteld (min. 18 exemplaren). Ook het Bruin Blauwtje *Aricia agestis* was aanwezig, welke als gevoelig vermeld staat op de Rode Lijst (Van Swaay, 2006). Samen met enkele veldsprinkhanen (Bruine Sprinkhaan *Chorthippus brunneus*, Ratelaar *C. biguttulus* en Kustsprinkhaan *C. albomarginatus*) zijn het typerende soorten voor kruidenrijke graslanden en braakliggende terreinen. Daarnaast werden enkele dagvlinders, libellen en

sprinkhanen gedetermineerd die in parkachtige landschappen leven. Het gaat hierbij om algemeen voorkomende soorten, zoals Bont Zandoogje *Pararge aegeria*, Kleine Vos *Aglais urticae*, Paardenbijter, Houtpantserjuffer *Chalcolestes viridis*, Grote Groene Sabelsprinkhaan *Tettigonia viridissima* en Struiksprinkhaan *Leptophyes punctatissima*.

Conclusie en aanbevelingen

De resultaten van de ecologische quickscan geven geen aanleiding voor de aanvraag van een ontheffing voor de Flora- en faunawet. Er zijn geen ontheffingsplichtige soorten aangetroffen en het projectgebied wordt hiervoor ook niet geschikt geacht.

Het projectgebied wordt gebruikt als foerageergebied door vleermuizen. De Gewone en Ruige Dwergvleermuis zijn in en rond het projectgebied vastgesteld. De bomenrijen lijken niet gebruikt te worden als vaste vliegroute.

In de bomen en struiken kunnen diverse soorten vogels tot broeden komen. De werkzaamheden dienen te worden afgestemd op het broedseizoen van de vastgestelde broedvogels. Alle broedende vogels en hun nesten zijn beschermd ex. art. 11 van de Flora- en faunawet. Het broedseizoen duurt globaal vanaf half maart tot en met half juli, maar is soortspecifiek. Zo kan bijvoorbeeld de Houtduif tot in de zomerperiode met broeden beginnen. Hierdoor kan het broedseizoen voortduren tot september. Om te voorkomen dat broedende vogels worden getroffen is het raadzaam de begroeiing vooraf te controleren. Voor aanvang van de werkzaamheden dient de nestkast in de bosschage ten zuiden van de Kievitsweg verwijderd te worden. Indien de nestkast nog in goede staat is dan kan deze op een alternatieve locatie opgehangen worden, zoals in de groenstrook ten westen van het kruispunt met de Rijnsingel.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient men te allen tijde rekening te houden met de in de Flora- en faunawet opgenomen Algemene Zorgplicht (Art. 2). De Zorgplicht houdt in dat schadelijke effecten aan planten en dieren door menselijk handelen tot een minimum beperkt moeten worden. Deze wettelijke verplichting geldt voor alle flora en fauna in Nederland ongeacht de beschermde status.

Bij de aanleg van de weg zal waarschijnlijk ook verlichting worden aangebracht. Hoewel de functie als foerageergebied voor vleermuizen op deze schaal niet wettelijk beschermd is, kan vanuit ecologisch perspectief gekozen worden om de belichting te minimaliseren. Door één van de bomenrijen of bosschages te laten staan blijft een donkere plek behouden. Met name de oostelijke bomenrij nabij de flat (Spuistraat) komt hiervoor in aanmerking. Deze aanbeveling is echter geen wettelijke verplichting.

Literatuur

Elzerman, S.D. 2013. *Natuurwaardenkaart voor Gedragscode Flora- en faunawet gemeente Ridderkerk*. Rapport 2012-03. Elzerman Ecologisch Advies, Ridderkerk.

Limpens, H., Mostert, K. en W. Bongers. 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. *Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. 2006. *Nota Ruimte – Ruimte voor ontwikkeling*. Ministerie van VROM, Den Haag.

Van Swaay, C.A.M. 2006. *Basisrapport Rode Lijst Dagvlinders*. Rapport VS2006.002. De Vlinderstichting, Wageningen.

Flora en fauna quickscan NAM-terrein Rijnsingel te Ridderkerk

Status uitgave Definitief
Rapport nr. 2013-N11
Auteur Sander D. Elzerman
Datum uitgave 4 december 2013

Foto's Sander D. Elzerman
Kaartmateriaal GoogleEarth

Projectnr. 2013024
Opdrachtgever Gemeente Ridderkerk
Contactpersoon Dhr. B. Elzinga

© Elzerman Ecologisch Advies
Koninginneweg 235
2982 AM Ridderkerk

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.